

FILMSKE MUTACIJE: FESTIVAL  
NEVIDLJIVOG FILMA XII  
**GESTE UNDEGRUNDA**

ZAGREB, 20. 01. - 4. 02. 2019.

RIJEKA, 6. - 8. 02. 2019.

SPLIT, 2. - 3. 03. 2019.

PROGRAM

**PERE PORTABELLA**  
**ALBERT SERRA**  
**HARUN FAROCKI**  
**JAMES BENNING**  
**ANTJE EHMANN**  
**SIEGFRIED ZIELINSKI**  
**JONATHAN ROSENBAUM**  
**CARLES GUERRA**  
**LUIS FEDUCHI**  
**EVA STOTZ**

**ZAGREB**, 20. 01. - 4. 02. 2019.  
KINO EUROPA  
KINO TUŠKANAC  
MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI  
AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI  
KULTURNO INFORMATIVNI CENTAR KIC

**RIJEKA**, 6. - 8. 02. 2019.  
ART-KINO CROATIA

**SPLIT**, 2. - 3. 03. 2019.  
KINO KLUB SPLIT

VILÉM FLUSSER

BOITE POSTALE 10  
LE VIEUX VILLAGE  
F - 84440 ROBION  
TÉL. 90 71 72 42

3/7/86

Harun Farocki,  
Holsteinische Strasse 2,  
1000 Berlin 31.

Lieber Freund Farocki,

danke fuer Ihren lieben Brief vom 25/6, und fuer den beigelegten "Falter"-artikel. Ich hatte ihn nicht gekannt, und halte ihn fuer ganz ausgezeichnet. Ihre Art, meine Denkstrategie aufzudecken, ist beeindruckend: danke.

Danke auch fuer das Palio-buch, das ich auf der Reise nach Brasilien, (am 17/7, 15 Stunden), vorhabe, zu lesen. Wir kommen eben aus Italien, (Mittelmeer-forum in Neapel), und ich habe daher fuer die funktionierende Unordnung Verstandnis: in Brasilien funktioniert sie nicht, was die wittgensteinische Frage stellt: "hat es einen Sinn, zu sagen, 'das ist ein Messer, aber es schneidet nicht'?".


Ihre Englandreise mit Toechtern: Dekadenz ist der gemuetlichste Ort, nur darf sie einen kritischen Punkt nicht ueberschreiten. In Frankreich ist der Punkt erreicht, in England ueberschritten. Kommen Sie im September her, um sich das anzusehen.

Papierlose Fabriken: Meine beiden naechsten Buecher, ("Schrift" und "Vamyroteuthis infernalis"), sollen auf Disketten erscheinen, und die Papierausgaben sollen dazu nur als Vorwand dienen. Kurz: der Wald, und die Papyroshaine, werden wieder gruenen. Allerdings: die Griechen, mit ihrer etwas schweren Zunge, haben das Wort "Papyros" wie "Biblos" ausgesprochen: wenn der Papyros gruent, vergilben die Bibeln.

Video: Unser System hier ist nichtVHS, aber angeblich laesst sich das ueberwinden. Bringen Sie Ihren Film mit. Videoportraets schmeicheln anders als Fotos, nicht weniger, weil sie mehr "ansprechen" und weniger "glatt" sind. Darueber ist nachzudenken. Eine Frage, (angesichts Ihres persischen Namens): wie ist das bei Miniaturen? Womit ich Sie zum basileos pantoi arioi kai an-arioi ernennen moechte. Besitzen Sie uebrigens den Shahnama von Erdusi, und ist das illustriert? Wie wuerde das im Video aussehen? Sie sollten das versuchen. Unter dem Titel: ein Clip der Koenige aller Arier und Nichtarier.

Wir kommen aus S.Paulo nach Weiler im Allgaeu am 24/8, wollen am 30/8 hier sein, und hoffen einen Brief von Ihnen vorzufinden.

Alles Gute bis dann, und hoffentlich auf bald.



3. 7. 1986.

Vilém Flusser  
Boite postale 10  
Le vieux village  
F - 84440 Robion

Tél. 90 71 72 42

Harun Farocki  
Holsteinische Strasse 2  
1000 Berlin 31

Dragi prijatelju Farocki,

Zahvaljujem na Vašem ljubaznom pismu od 25. lipnja, kao i na priloženom članku iz «Faltera». Nisam ga do sada poznao, a smatram ga upravo izvrsnim. Način na koji razotkrivate moju misaonu strategiju doista je dojmljiv: hvala.

Zahvaljum i na knjizi o utrci Palio, koju planiram čitati na putu u Brazil [17. srpnja, 15 sati putovanja]. Upravo smo se vratili iz Italije [sa Sredozemnog foruma u Napulju] i stoga imam razumijevanja za funkcionalni nered: u Brazilu on ne funkcioniра, što nameće wittgensteinovsko pitanje: «ima li smisla reći 'ovo je nož, ali ne reže'?»

Vaše putovanje u Englesku s kćerima: Dekadencija je najudobnije mjesto koje postoji, samo ne smije preći kritičnu točku. Dodite u rujnu ovamo i pogledajte.

Tvornice bez papira: Moje dvije iduće knjige, «Pismo» i «Vamyroteuthis infernalis»), trebaju biti objavljene na disketama, a papirnata izdanja trebaju poslužiti samo kao izgovor. Ukratko: šuma i gajevi papirusa ponovo će se zazelenjeti. Kad smo već kod toga: Grci su, ponešto teškog jezika, izgovarali riječ «papyros» kao «biblos»: kada se papirus zazeleni, Biblije požute.

Video: naš sustav ovdje nije VHS, no navodno se ta poteškoća može prevladati. Ponesite svoj film sa sobom. Video-portreti laskaju drugačije od fotografija, ali ne i manje, budući da su «neposredniji» i nisu toliko «glatki». O tome bi valjalo razmisliti. Jedno pitanje [s obzirom na Vaše perzijsko ime]: kako stoje stvari s minijaturama? Čime bih Vam želio dati sljedeću titulu: basileos pantoi arioi kai an-arioi. Ah da, imate li možda Firdusijevu Šahname, i je li ilustrirana? Kako bi to izgledalo na videu? Trebali bismo pokušati. Pod naslovom: video-klip kraljeva svih Arijevaca i ne-Arijevaca.

Vraćamo se 24. kolovoza iz S. Paola u Weiler, Allgäu, željeli bismo 30. kolovoza biti ovdje, i nadamo se zateći Vaše pismo.

Do tada svako dobro, i valjda ćemo se uskoro vidjeti.

Vilém Flusser

## GESTE UNDERGROUND

Dvanaesto izdanje **Filmskih mutacija: festivala nevidljivog filma** otvara svoju kartografiju filmskih avangardi posvećenu vizionarskim filmskim praksama diptihom filmske vampirologije katalonskih umjetnika, filmovima žudnje **Vampir Cuadecuc Pere Portabelle** iz 1970. i **Priča o mojoj smrti Alberta Serre** iz 2013., najavljujući njihove programe u kinu Europa od 20. do 23. siječnja i kinu Tuškanac od 24. do 28. siječnja 2019., pod naslovom GESTE UNDERGROUND.

Kustoska politika Filmskih mutacija je rizomatsko povezivanje povijesnih filmskih avangardi sa suvremenim dispozitivima pokretnih slika, a u tom se sučelju ogleda šest desetljeća Portabellina rada u trenjima španjolskog političkog i umjetničkog krajolika i Serrina eksplozija prošireno-filmskih otkrića i oblika koja izaziva i očuđuje različite publike posljednjih godina. **Trebamo izbjegavati riječ film** jedna je od provokativnih Serrinih izjava i slutnja anti-filmskih strategija, a paradoksalno, njegova su filmska izmještanja potvrda moći geste filma.

“Oživljavanje glumca kao izvodača, pokretača neponovljivih i fatalnih gesta, tvorca ljudske sudbine i plastičnosti vremena, moja je opsesija od samog početka rada na filmu.”, govori Serra prisjećajući nas Agambenove misli da **element filma nije slika nego gesta**. Serra svoju metodologiju za oslobađanje izvedbenog potencijala, koja se oslanja na primjenu dokumentarističkih metoda rada s neprofesionalnim glumcima, naziva dramaturgijom prisutnosti, ali njezin je protukadar montaža na distanci stotina sati građe za struju rekonstruiranih gesta i dijaloga. **U programu Alberta Serre od 20. do 23. siječnja u kinu Europa** prikazat ćemo šest njegovih filmova, od posvete Fassbinderu **Cuba libre** [2013.], preko radikalnih književno-povijesnih porteta: mitskog putovanja Don Kihota i Sancha Panze **Viteška čast** [2006.] i njihova povratka u La Manchu u metafilmskom pismu Lisandru Alonsu iz serije Korespondencije, **Gospodin je činio čuda u meni** [2011.], fiktivnog susreta Casanove i Drakule u **Priči o mojoj smrti** [2013.], do dviju izvedbi smrti kao ultimativne tajne [kako je Amos Vogel imenovao tradiciju te subverzije] **Smrt Luja XIV.** [2016.] s karizmatičkim Jean-Pierreom Leaudom i Roi Soleil [2018.]. Uz razgovore u kinu Europa, **Albert Serra će 22. siječnja 2019. održati masterclass na filmskom odsjeku Akademije dramske umjetnosti u Zagrebu.**

**Filmovi Pere Portabelle** umjetnički su dokumenti revolucionarnih ideja u razdoblju političke represije, zatvaranja i cenzure, u kojem je djelovala zajednica pjesnika, performerica, kompozitora, konceptualnih umjetnika. Njegov fantazmatički materijalizam gesta je umjetničkog undergrounda stvarana u prikrivenim okolnostima, a dugotrajno prešućivanje jedan je od razloga da ćemo njegov rad tek sada vidjeti u našim kinima. O Portabellinom opusu u kontekstu međunarodne političke i materijalističke avangarde govorit će suosnivač i stalni suradnik našeg festivala **Jonathan Rosenbaum**, koji od ranih 1970-ih piše o njegovim filmovima, a na njihovu korespondenciju ukazuje i Portabellin predgovor španjolskom izdanju knjige **Movie Mutations**, projekta nastalog na Rosenbaumov poticaj, koji je aktivno nadahnuće i našim Filmskim mutacijama.

*Vampir Cuadecuc* i *Umbracle* manifestna su djela katalonske avangardne vizualne, konkretne poezije i letrizma **Joana Brosse** i glazbe **Carlesa Santosa** koje u labirintskom undergroundu očuduje pojavom i izvedbom **Christopher Lee**. Umbracle je vrhunac Portabelline cut-up montaže slike i zvuka koju prekida intervencijski iskaz zabrana fašističke filmske industrije, od izravno diskriminirajućih do posve apsurdnih: "Pravilo 18: film će biti zabranjen i kada niz scena, koje pojedinačno nisu problematične, tvori atmosferu žudnje, brutalnosti, okrutnosti ili morbidnosti." Dvije su linije bijega, **militantni ili underground film**: militantni film koji nije moguće vidjeti ili film kojemu je onemogućena legalna opstojnost. "Mislím da se može govoriti o underground filmu kao kulturalnom izboru unutar sustava, odgovoru na taj sustav, bez pokušaja da ga se slomi, već da se radi pored njega."

Vampirská igra riječi *cua-de-cuc*, pjesnička kovanica Joana Brosse, na katalonskom znači *rep-od-crva*, a priziva neeksponirani "rep" vrpce na filmskoj roli, blank ili filmski cul-de-sac. Zbog oduzete putovnice, Portabella se pismom datiranim 25. siječnja 1972. obratio gledateljima u njujorškom Muzeju moderne umjetnosti MoMA:

"**VAMPIR** je pokušaj promišljanja filmskog jezika. A možda je ujedno, budući da je nastao tijekom snimanja filma Jesúa Franca *GROF DRAKULA*, pokušaj analize žanra fantastike koji je obezvrijedila većina horor filmova, istraživanje i preispitivanje problema 'vampirskog filma'. Ali temeljno - i to želim istaknuti - **VAMPIR je jedan od prvih neovisnih filmova** u mojoj zemlji. I moram vas upozoriti na činjenicu da raditi izvan institucija nije dobrovoljna odluka, nego nas na to primorava naša politička, društvena i kulturna situacija.

Jedini mogući put za neovisni film u Španjolskoj znači ne prihvaćati pokroviteljstvo vlasti i izbjegavati cenzuru ne radeći s velikim distributerima... To mora biti povezano s korijenima revolucionarne 'avangarde' koja ne izuzima redatelja, filmaša, od njegove povijesne odgovornosti u svakodnevnom životu... Ova aktivna pozicija razvija se samo izvan 'legalnosti' sustava koji ne održava ni minimum demokratskih procesa i nema drugog načina da se prilagodi kritikama osim represijom koja je danas u Španjolskoj uobičajena."

Iz programa *Filmskih mutacija* izdvajamo retrospektivu Pere Portabelle koja se odvija u kinu Europa od 20. do 23. siječnja, a u cijelosti u kinu Tuškanac od 24. do 28. siječnja: *Ne računajte na prste*, 1967., *Nokturno 29*, 1968., *Vampir Cuadecuc*, 1970., *Umbracle*, 1972., *Večera*, 1974.-2018., *Varšavski most*, 1989, *Tišina prije Bacha*, 2007., *Generalni izvještaj o nekim stvarima važnim za javno prikazivanje*, 1976., *Generalni izvještaj II. Nova otmica Europe*, 2015., te kratkometražne filmove *Pomognite Španjolskoj*, 1969., *Državne nagrade*, 1969., *Miró drugi*, 1969., *Katalonski pjesnici*, 1970., *Play Back*, 1970, *Miró kovač*, 1973., *Miró tapiserija*, 1973., *Akcija Santos*, 1973., *Oluja*, 2003., *Neka živi piano!* 2006., *Izmještanje*, 2008.

Ovogodišnji programi o gestama filma nadahnuti su posljednjim rukopisom o

fenomenologiji gesta filozofa medija i kulture **Viléma Flussera** [*Geste*, 1991.] čija se ontologija i nomadologija slike, izmakla filmologiji, nadovezuje na prošlostoljetnu liniju egzilske filozofije filma, kazališta, kulture Waltera Benjamina, Bertolda Brechta, Rudolfa Arnheima, Siegfrieda Kracauera. Flusserova esencijalna *Filozofija fotografije* [1983.], jedina studija prevedena na hrvatski jezik, zrcali Benjaminove i Kracauerove teze, fotografija je prijelomna gesta tehničkih slika i prototip programiranog poslijepovijesnog svijeta.

"Vjerojatno smo u revolucionarnoj situaciji, a to se manifestira u osjećaju da se moramo preusmjeriti kako bismo uopće mogli djelovati, osjećaju da moramo razvijati nove teorije. Prijedlog opće teorije gesta proizlazi iz takvih osjećaja: geste, jer se one tiču konkretnog fenomena našeg aktivnog bivanja-u-svijetu, i revolucija, jer se revolucija uvijek, na kraju, tiče slobode."

Dijalog Flussera i Haruna Farockija u kratkom filmu *Schlagworte - Schlagbilder*, ali i u cjelokupnom Farockijevu radu početna je točka programa filmova i instalacija koji će predstaviti umjetnica i kustosica **Antje Ehmann**. Program uključuje Farockijeva filmska dekodiranja slika i gesta *Ključne riječi*, *ključne slike*. *Razgovor s Vilémom Flussrom*, 1986., *Dva puta*, 1966., *Srebro i križ*, 2010. i *Zatvorske slike*, 2000.

Izložbeni program Antje Ehmann u KIC-ovoj Galeriji na katu od 27. 01. - 4. 02. 2019. obuhvaća **dvije video instalacije**: Farockijevu koreografiju gesta i prostora sjećanja *Transmisija*, 2007. i gradski portret njegovim gestama rada, *Marseille. Rad u jednom kadru* [2018.], 21 filma radionice *A Labour in a Single Shot* koju su **Antje Ehmann** i **Eva Stotz** vodile u Marseillu u ožujku prošle godine.

**Antje Ehmann** će otvoriti izložbu 27. siječnja 2019. u dvorani KIC-a, izvedbom online arhiva gradskih portreta *A Labour in a Single Shot* koje je osmislila i radila s **Haronom Farockijem** u radioničkoj formi, pod egidom jednominutnih činjeničnih filmova braće Lumière, od 2011. do 2014., a zatim s video umjetnicom **Evom Stotz**. Autorica će radna pitanja projekta povezati s **Flusserovom fenomenologijom gesta**: "Subjekt ispitivanja bio je 'rad': plaćeni i neplaćeni, materijalan i nematerijalan, bogat tradicijom ili posve nov. Gotovo svaka forma rada je ponavljajuća. Kako pronaći početak i kraj? Većina radnih aktivnosti događa se iza zatvorenih vrata. Često rad nije samo nevidljiv nego i nezamisliv."

**Siegfried Zielinski**, jedan od najnadahnutijih filozofa medija i kustosa suvremene umjetnosti, i urednik [zajedno s Peterom Weibelom i Davidom Irrigangom] impresivne *Flusseriane*, pojmovnika s 250 Flusserovih lemma, izložbe *Bez čvrstog uporišta - Vilém Flusser i umjetnosti* [ZKM, 2015.], kao i Flusserova arhiva, svojim će nas predavanjem 31. siječnja u 19 sati u Muzeju suvremene umjetnosti uvesti u duboko vrijeme medija. Zielinski u knjizi *Duboko vrijeme medija. Prema arheologiji slušanja i gledanja tehničkim sredstvima* [izvorno, *Archäologie der Medien: zur Tiefenzeit des technischen Hörens und Sehens*, 2002.] opisuje svoj pristup u formi anarheološke ekspedicije

ili traganja, kojim rekonceptualizira arheologiju znanja o medijima i oblikuje varijantologiju medija. U sklopu izlaganja *Thinking Media - A Deep Time Approach*, govorit će o video dijalogu u kojem Farocki s Flusserom dekodira naslovnici Bilda, a prikazat ćemo i njegov video razgovor o tom Farockijevom filmu.

“Vilém Flusser došao je iz Praga, grada u kojem alkemičari imaju svoje ulice. Kad su ga nacisti natjerali na bijeg iz rodnog grada, najprije je otišao u Englesku, a zatim u Brazil, prije konačnog povratka u Europu. Flusser nije nimalo sumnjao da su magijski mislioci, s nesmotreno eksperimentalnim pristupom fenomenima koji su ih zanimali, među utemeljiteljima moderne znanosti. U svojim je predavanjima, Flusser često skakao naprijed-natrag između stvarnosti faktualnosti i plodnih spekulacija te skicirao identitet misli koja djeluje u snažnoj napetosti curiositas i necessitas [radoznalosti i nužnosti], kako je Porta definirao dvije najvažnije motivacije za rad istraživača. Flusser je karizmatično utjelovio takav identitet.”

**Što su to geste filma?** Iz zapisa našeg undergrounda nalazimo iskustvo Ivana Martinca i Tomislava Gotovca: “Radilo se o tome da smo počeli prepoznavati - ne sadržaje filma i ne žanrove filma, nego ritam koji donosi pojedina ličnost, krvotok i disanje koja ta ličnost daje u svakom filmu.”

**Dvostruki program Jamesa Benninga**, američkog umjetnika strukturalnog filma, završna je gesta ovog programa. Slijedimo njezinu akceleraciju vrućeg i hladnog u radu *O Panama* [u suradnji s umjetnikom **Burtom Barrom** i glumcem **Willemom Dafoeom**, 1983.], prema zaustavljanju za kratki nokturno *L. Cohen* [snimljen u ponedjeljak, 21. kolovoza 2017.].

“Sunce je 400 puta veće od Mjeseca, ali je i 400 puta udaljenije, zato se sa Zemlje čini da su oni, Sunce i Mjesec, jednake veličine. To je slučajnost koja omogućuje potpunu pomrčinu. Na početku i na kraju totaliteta čuo sam brujanje gomile koja se okupila na aerodromu. Ja sam bio tih. Bio sam zapanjen. Krave su mukale neposredno prije početka, ptice su prestale pjevati, cvrčci su cvrčali, lagani vjetar je počeo puhati, a temperatura je pala. Ali za mene, radilo se o vremenu. Noć je došla za 10 sekundi, trajala 2 minute i vratio se dan. Došlo je i otišlo kao da se nije ni dogodilo.”

Programe filmova, video instalacija, predavanja i masterclassa, uvodnih izlaganja i razgovora osmislili su **Antje Ehmann**, **Carles Guerra**, **Siegfried Zielinski**, **Nicole Brenez**, **Jonathan Rosenbaum**, **Luis Feduchi** i **Tanja Vrvilo**, u suradnji s **Pere Portabellom**, **Albertom Serrom** i **Jamesom Benningom**. Fragmentom Totaliteta Jamesa Benninga najavljujemo prvo ranojesenje izdanje *Filmskih mutacija*, u listopadu ove godine.

Tanja Vrvilo  
Zagreb, siječanj 2019.

**PROGRAM**

# ZAGREB

20. 01. 2019.

## KINO EUROPA

19:00

OTVORENJE FILMSKIH MUTACIJA: FESTIVALA NEVIDLJIVOG FILMA XII UVODNI RAZGOVOR: ANTJE EHMANN, JONATHAN ROSENBAUM, TANJA VRVILO

DVA PUTA | ZWEI WEGE | TWO PATHS, HARUN FAROCKI, 1966., C/B, ZVUK, 3 MIN

SREBRO I KRIŽ | DAS SILBER UND DAS KREUZ | THE SILVER AND THE CROSS, HARUN FAROCKI, 2000., BOJA, ZVUK, 17 MIN

KATALONSKI PJESNICI | POETES CATALANS | CATALAN POETS, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 26 MIN

VAMPIR CUADECUC, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 66 MIN

21:30

PRIČA O MOJOJ SMRTI | HISTÒRIA DE LA MEVA MORT | STORY OF MY DEATH, ALBERT SERRA, 2013., BOJA, ZVUK, 148 MIN

21. 01. 2019.

17:00

POMOGNITE ŠPANJOLSKOJ | AIDEZ L'ESPAGNE | HELP SPAIN, PERE PORTABELLA, 1969., C/B - BOJA, ZVUK, 5 MIN

VEČERA | EL SOPAR | THE DINNER, PERE PORTABELLA, 1974.-2018., BOJA, ZVUK, 54 MIN

ZATVORSKE SLIKE | GEFÄNGNISBILDER | PRISON IMAGES, HARUN FAROCKI, 2000., C/B - BOJA, ZVUK, 60 MIN

19:00

OLUJA | LA TEMPESTA | THE TEMPEST, PERE PORTABELLA, 2003, C/B, ZVUK, 6 MIN

VITEŠKA ČAST | HONOR DE CAVELLERIA, ALBERT SERRA, 2006, C/B, 110 MIN

21:00

UVODNI RAZGOVOR: JONATHAN ROSENBAUM, TANJA VRVILO

IZMJEŠTANJE | MUDANZA | REMOVAL, PERE PORTABELLA, 2008, BOJA, ZVUK, 20 MIN

UMBRACLE, PERE PORTABELLA, 1972., C/B, ZVUK, 85 MIN

22. 01. 2019.

## AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI-ZAGREB

17:00

ALBERT SERRA - MASTERCLASS

## KINO EUROPA

19:00

U PRISUSTVU ALBERTA SERRE

CUBA LIBRE, ALBERT SERRA, 2013, BOJA, ZVUK, 18 MIN

SMRT LUJA XIV. | LA MORT DE LOUIS XIV | THE DEATH OF LOUIS XIV, ALBERT SERRA, 2016, BOJA, ZVUK, 115 MIN

21:30 - 22:30

RAZGOVOR S ALBERTOM SERROM

21:30

ROI SOLEIL, ALBERT SERRA, 2018, BOJA, ZVUK, 61 MIN

23. 01. 2019.

## KINO EUROPA

17:00

KLJUČNE RIJEČI - KLJUČNE SLIKE. RAZGOVOR S VILÉMOM FLUSSEROM | SCHLAGWORTE - SCHLAGBILDER. EINE GESPRÄCH MIT VILÉM FLUSSER | CATCH PHRASES - CATCH IMAGES. A CONVERSATION WITH VILÉM FLUSSER, HARUN FAROCKI, 1986., BOJA, ZVUK, 13 MIN

VARŠAVSKI MOST | PONT DE VARSÓVIA | WARSAW BRIDGE, PERE PORTABELLA, 1989., BOJA, ZVUK, 84 MIN

19:00

GOSPODIN JE ČINIO ČUDA U MENI | EL SENYOR HA FET EN MI MERAVELLES | THE LORD WORKED WONDERS IN ME, ALBERT SERRA, 2011., BOJA, ZVUK, 146 MIN

21:30

O PANAMA, JAMES BENNING & BURT BARR, 1985., BOJA, ZVUK, 28 MIN

L. COHEN, JAMES BENNING, 2017., BOJA, ZVUK, 45 MIN

24. 01. 2019.

## KINO TUŠKANAC

18:00

UVODNO PREDAVANJE

JONATHAN ROSENBAUM, PERE PORTABELLA: FILM ŠPANJOLSKOG UNDERGROUND | CINEMA FROM THE SPANISH UNDERGROUND

19:00

RAZGOVOR O RETROSPEKTIVI PERE PORTABELLE: JONATHAN ROSENBAUM, TANJA VRVILO

POMOGNITE ŠPANJOLSKOJ | AIDEZ L'ESPAGNE | HELP SPAIN, PERE PORTABELLA, 1969., C/B - BOJA, ZVUK, 5 MIN

NE RAČUNAJTE NA PRSTE | NO COMPTEU AMB ELS DITS | DON'T COUNT ON YOUR FINGERS, PERE PORTABELLA, 1967., C/B - BOJA, ZVUK, 28 MIN

NOKTURNO 29 | NOCTURNO 29 | NOCTURNE 29, PERE PORTABELLA, 1968., C/B - BOJA, ZVUK, 78 MIN

21:00

MIRÓ DRUGI | MIRÓ L'ALTRE | MIRÓ THE OTHER, PERE PORTABELLA, 1969., C/B - BOJA, ZVUK, 15 MIN

VAMPIR CUADECUC, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 66 MIN

25. 01. 2019.

19:00

MIRÓ KOVAČ | MIRÓ LA FORJA | MIRÓ THE FORGE, PERE PORTABELLA, 1973., BOJA, ZVUK, 24 MIN

UMBRACLE, PERE PORTABELLA, 1972., C/B, ZVUK, 85 MIN

21:00

UVODNI RAZGOVOR: LUIS FEDUCHI, TANJA VRVILO

IZMJEŠTANJE | MUDANZA | REMOVAL, PERE PORTABELLA, 2008., BOJA, 20 MIN

KATALONSKI PJESNICI | POETES CATALANS | CATALAN POETS, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 26 MIN

VEČERA | EL SOPAR | THE DINNER, PERE PORTABELLA, 1974.-2018., BOJA, ZVUK, 54 MIN

26. 01. 2019.

19:00

MIRÓ TAPISERIJA | MIRÓ TAPIS | MIRÓ TAPESTRY, PERE PORTABELLA, 1973., BOJA, ZVUK, 22 MIN

VARŠAVSKI MOST | PONT DE VARSÓVIA | WARSAW BRIDGE, PERE PORTABELLA, 1989., BOJA, ZVUK, 84 MIN

21:00

AKCIJA SANTOS | ACCIÓ SANTOS | ACTION SANTOS, PERE PORTABELLA, 1973., BOJA, ZVUK, 12 MIN

NEKA ŽIVI PIANO! | VISCA EL PIANO! | LONG LIVE THE PIANO!, PERE PORTABELLA, 2006., BOJA, ZVUK, 11 MIN

TIŠINA PRIJE BACHA | DIE STILLE VOR BACH | THE SILENCE BEFORE BACH, PERE PORTABELLA, 2007., BOJA, ZVUK, 100 MIN

27. 01. 2019.

KULTURNO  
INFORMATIVNI  
CENTAR KIC

2019

19:00

DVORANA KIC - OTVORENJE IZLOŽBE

ANTJE EHMANN: DESTE RADA | GESTURES OF LABOUR

MONTAŽA UŽIVO | LIVE EDITING

ANTJE EHMANN, SUČELJE RADA U JEDNOM KADRU | INTERFACE OF LABOUR IN A SINGLE SHOT | EINE EINSTELLUNG ZUR ARBEIT, FILMOVI IZ RADIONICA | FILMS MADE IN THE WORKSHOPS BY ANTJE EHMANN, HARUN FAROCKI [2011.-2014.], ANTJE EHMANN, EVA STOTZ [2017.-2018.]

GALERIJA NA KATU  
- KIC

MARSEILLE - PORTRET GRADA U FILMOVIMA RAD-U-JEDNOM-KADRU | PORTRAIT OF A CITY COMPOSED BY LABOUR-IN-A-SINGLE-SHOT FILMS, FILMOVI

IZ RADIONICE | FILMS MADE IN THE WORKSHOP BY ANTJE EHMANN, EVA STOTZ, 2018., VIDEO INSTALACIJA, BOJA, ZVUK, 36 MIN LOOP

LA CHINOISE JEAN DOROSZCZUK, KNIVES ALIMA DE GRAAF, ORANGES IN A CIRCLE LENA BIRKHOLO, PASCALE GLADYS LIZARAZU, WORK IN A FISH TANK EVA STOTZ, VIRTUAL JOB JEAN DOROSZCZUK, PULPO GLADYS LIZARAZU, PLASTIC CAP LENA BIRKHOLO, THE PENSION GLADYS LIZARAZU, FAT BIRD GLADYS LIZARAZU, S'ENGAGER MARION VISSAC, RED MEN LENA BIRKHOLO, THE WRITER EVE MELISSA TRAORÉ, CRO MAGNON GLADYS LIZARAZU, BUTCHER LADY JEAN DOROSZCZUK, TAILOR PÈRE, DIANE DIN EBONGUE, EMMAÛS DANIELA LANZUISI, MOVING MY BODY CLAIRE JUGE, STREET REPAIR INGEVA STOTZ, MUSICIANS EVA STOTZ, STREET CLEANER HÉLÈNE BAILLOT, RAPHAEL BOTIVEAU

+

TRANSMISIJA | ÜBERTRAGUNG | TRANSMISSION HARUN FAROCKI, 2007, VIDEO INSTALACIJA, BOJA, ZVUK, 43 MIN LOOP

28. 01. 2019.

18:00

DRŽAVNE NAGRADE | PREMIOS NACIONALES | NATIONAL PRIZES, PERE PORTABELLA, 1969., BOJA, ZVUK, 5 MIN

GENERALNI IZVJEŠTAJ O NEKIM STVARIMA VAŽNIM ZA JAVNO PRIKAZIVANJE | INFORME GENERAL SOBRE UNAS CUESTIONES DE INTERÉS PARA UNA PROYECCIÓN PÚBLICA | A GENERAL REPORT ON SOME MATTERS OF INTEREST FOR A PUBLIC SCREENING, PERE PORTABELLA, 1976., BOJA, ZVUK, 148 MIN

21:00

PLAY BACK, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 8 MIN

GENERALNI IZVJEŠTAJ II. NOVA OTMICA EUROPE | INFORME GENERAL II. EL NUEVO RAPTO DE EUROPA | GENERAL REPORT II. THE NEW ABDUCTION OF EUROPE, PERE PORTABELLA, 2015., BOJA, ZVUK, 126 MIN

31. 01. 2019.

MUZEJ SUVREMENE  
UMJETNOSTI  
MSU ZAGREB

19:00

PREDAVANJE UZ PROJEKCIJE

SIEGFRIED ZIELINSKI: THINKING MEDIA - A DEEP TIME APPROACH

KLJUČNE RIJEČI - KLJUČNE SLIKE. RAZGOVOR S VILÉMOM FLUSSEROM | SCHLAGWORTE - SCHLAGBILDER. EINE GESPRÄCH MIT VILÉM FLUSSER | CATCH PHRASES - CATCH IMAGES. A CONVERSATION WITH VILÉM FLUSSER, HARUN FAROCKI, 1986., BOJA, ZVUK, 13 MIN

SIEGFRIED ZIELINSKI, TEORETIČAR MEDIJA - ZAPAŽANJA UZ FILM: 'KLJUČNE RIJEČI - KLJUČNE SLIKE. RAZGOVOR S VILÉMOM FLUSSEROM' | SIEGFRIED ZIELINSKI, MEDIENTHEORETIKER - ANMERKUNGEN ZU EINEM FILM: 'SCHLAGWORTE - SCHLAGBILDER. EIN GESPRÄCH MIT VILÉM FLUSSER', LISA BERGMANN, 2016., 29 MIN

# RIJEKA

8. 02. 2019.

18:00

NE RAČUNAJTE NA PRSTE | NO COMPTEU AMB ELS DITS | DON'T COUNT ON YOUR FINGERS, PERE PORTABELLA, 1967., C/B - BOJA, ZVUK, 28 MIN

NOKTURNO 29 | NOCTURNO 29 | NOCTURNE 29, PERE PORTABELLA, 1968., C/B - BOJA, ZVUK, 78 MIN

20:00

AKCIJA SANTOS | ACCIÓ SANTOS | ACTION SANTOS, PERE PORTABELLA, 1973., BOJA, ZVUK, 12 MIN

TIŠINA PRIJE BACHA | DIE STILLE VOR BACH | THE SILENCE BEFORE BACH, PERE PORTABELLA, 2007., BOJA, ZVUK, 100 MIN

6. 02. 2019.

ART-KINO CROATIA

18:00

UVODNO PREDAVANJE

TANJA VRVILO, GESTA UNDERGROUND A PERE PORTABELLE

POMOGNITE ŠPANJOLSKOJ | AIDEZ L'ESPAGNE | HELP SPAIN, PERE PORTABELLA, 1969., C/B - BOJA, ZVUK, 5 MIN

VEČERA | EL SOPAR | THE DINNER, PERE PORTABELLA, 1974.-2018., BOJA, ZVUK, 54 MIN

20:00

KATALONSKI PJESNICI | POETES CATALANS | CATALAN POETS, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 26 MIN

VAMPIR CUADECUC, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 66 MIN

7. 02. 2019.

18:00

MIRÓ TAPISERIJA | MIRÓ TAPIS | MIRÓ TAPESTRY, PERE PORTABELLA, 1973., BOJA, ZVUK, 22 MIN

VARŠAVSKI MOST | PONT DE VARSÓVIA | WARSAW BRIDGE, PERE PORTABELLA, 1989., BOJA, ZVUK, 84 MIN

20:00

IZMJEŠTANJE | MUDANZA | REMOVAL, PERE PORTABELLA, 2008., BOJA, 20 MIN

UMBRACLE, PERE PORTABELLA, 1972., C/B, ZVUK, 85 MIN

# SPLIT

2. 03. 2019.

ART-KINO CROATIA

20:00

UVODNO PREDAVANJE

TANJA VRVILO, GESTA UNDERGROUND A PERE PORTABELLE I

KATALONSKI PJESNICI | POETES CATALANS | CATALAN POETS, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 26 MIN

VAMPIR CUADECUC, PERE PORTABELLA, 1970., C/B, ZVUK, 66 MIN

3. 03. 2019.

20:00

UVODNO PREDAVANJE

TANJA VRVILO, GESTA UNDERGROUND A PERE PORTABELLE II

MIRÓ DRUGI | MIRÓ L'ALTRE | MIRÓ THE OTHER, PERE PORTABELLA, 1969., C/B - BOJA, ZVUK, 15 MIN

UMBRACLE, PERE PORTABELLA, 1972., C/B, ZVUK, 85 MIN

1

The fact that I cannot be here today - much against my will - forces me to write these lines as an introduction to my film.

VAMPIR is an effort of reflection on cinematic language. Perhaps, since it was made during the shooting of Jesus Franco's production COUNT DRACULA, it is also an attempt to analyze that genre of fantasy denigrated by most horror films, an exploration and rethinking of the problem of the 'vampire film'. But fundamentally - and I want to point this out - VAMPIR is one of the first independent films made in my country. And I must alert you to the fact that to work outside the establishment is not a voluntary choice but something imposed by our political, social and cultural situation.

The only way out for an independent cinema in Spain is not to work under the government's patronage and its censorship and not through the big distributors. Also, to keep our roots in our specific reality with a way of producing films that is consistent with our ideologies and necessities, we must refuse any concessions by the government to work with it because these concessions would be, at best, nothing other than another extension of power and its repressive policies. We must work within very limited means, our own, and tho' these methods are outside the system we will transform the traditional conception of production. That is the only way, the only alternative, that will enable us to undertake the research

of a specific film grammar that would reflect, would correspond with, an awareness of Spanish reality. This must be related to roots of the revolutionary 'avant-garde' that does not exempt the director, the filmmaker, from his historical responsibility in everyday life. We must unmask as hollow that avant-garde that ignores the masses and grows <sup>in its own preciousity</sup> outside social and political concerns. This active position is evolving ~~only~~ outside the 'legality' of a system that does not even maintain a minimum of democratic processes and has no way of accommodating criticism except through a repression that is commonplace today in Spain.

This position forces one to assume the consequences of staying outside the system, being independent, in a country where basic rights and freedom simply do not exist; staying outside a system in a country where a meeting of no more than 19 people without the Government's permission constitutes the crime of illegal assembly; where a strike can be a crime of military sedition; where censorship has a free hand and has no respect nor understanding of personality; where it is <sup>not only</sup> impossible to have a legal homage to Picasso but where when a leading art critic and his students presided over a public function honoring the Spanish painter at Madrid University, they were all jailed. In the cultural sphere, the list of banned books, confiscated magazines have paralyzed publishing companies. Plays and movies have been forbidden, professors arrested and intellectuals jailed - the examples of repression are endless. But repression is even worse for the workers

3

Tuesday, January 25, 1972

While the present regime with its foreign ~~business~~ policy leaning toward trying to be admitted to the European Common Market and thus strengthen the economy, <sup>gives the impression of liberality</sup> still every day the repression lingers as the democratic movements grow stronger.

If you keep these statements in mind, the fact that I and so many colleagues, <sup>who have been</sup> engaged in intellectual activities, have been denied a passport to travel out of Spain is explained <sup>as</sup> is my not being here in New York today. The repression of the mass media makes it so that VAMPIR, the film you are about to see, has no legal existence in my country. And this strange predicament must not be seen as an isolated fact, but as a thing that can better <sup>reflect</sup> represent the reality of Spain today than any ~~other~~ <sup>film officially representing</sup> ~~representing~~ <sup>presenting</sup> Spain at an international Festival. Thus, here is VAMPIR, not in spite of everything, but as a result of everything.

1st  
1/20  
1/20

We have just seen the Spanish film VAMPIR, by Pedro Portabella. We are dismayed and concerned that such an interesting and talented artist has been refused a passport. Pedro Portabella was invited as a guest of the Department of Film of The Museum of Modern Art in order to introduce his film to an American public.

Our signatures to this note indicate our solicitude and our hope that such a regrettable incident as this - an artist being refused the means to attend an event of importance to him and to a film community at large - will not be repeated.

NAME

William M. Jacobson  
Bruce Fend  
Michele Madi  
William Berkowitz  
Jack Jue  
Limura  
Sheela Ascher  
Dennis Stars  
Anne de M. Gifford  
Jona Meres  
Regina Canwell

PRESENTACION VAMPIR EN MOMA [25-01-1972]

PERE PORTABELLA

To što danas ne mogu biti ovdje - protiv moje volje - obavezuje me da napišem ove retke umjesto uvoda u moj film.

VAMPIR je pokušaj promišljanja filmskog jezika. A možda je ujedno, budući da je nastao tijekom snimanja produkcije GROF DRAKULA Jesúa Franca, pokušaj analize tog žanra fantastike koji je obezvrijedila većina horora, istraživanje i preispitivanje problema "vampirskog filma". Ali temeljno - i to želim istaknuti - VAMPIR je jedan od prvih nezavisnih filmova u mojoj zemlji. I pritom vas moram upozoriti da raditi izvan institucija nije dobrovoljna odluka, već nas na to primorava naša politička, društvena i kulturna situacija.

Jedini mogući put za neovisni film u Španjolskoj znači ne prihvaćati pokroviteljstvo vlasti i izbjegavati cenzuru ne radeći s velikim distributerima. Mi zadržavamo korijenje u našoj specifičnoj stvarnosti proizvodeći filmove u skladu s našim ideologijama i potrebama, stoga moramo odbiti bilo kakve ustupke za rad koje nam predlaže vlast jer bi oni bili, u najboljem slučaju, samo proširenje njezine moći i represivnih politika. Moramo raditi u okviru vrlo ograničenih sredstava, naših vlastitih, i premda su te metode izvan sustava, preobrazit ćemo tradicionalno poimanje proizvodnje. To je jedini način, jedina alternativa, koja će nam omogućiti da se upustimo u istraživanje specifičnog filmskog jezika koji odražava svijest o španjolskoj stvarnosti ili pak s njome korespondira. To mora biti povezano s korijenima revolucionarne "avangarde" koja ne izuzima redatelja, filmaša, od njegove povijesne odgovornosti u svakodnevnom životu. Moramo razotkriti kao isprazan politički i umjetnički pokret avangarde koji zanemaruje mase i razvija se daleko od tih problema. Ova aktivna pozicija mijenja se samo izvan "legalizacije" sustava koji ne zadržava ni minimum demokratskih procesa i nema drugog načina da se prilagodi kritikama osim represijom koja je danas u Španjolskoj uobičajena.

Taj nas položaj prisiljava da prihvatimo posljedice boravka izvan sustava i ostajanja neovisnima u zemlji u kojoj osnovna prava i slobode jednostavno ne postoje; boravka izvan sustava u zemlji u kojoj sastanak ne više od 19 osoba bez dopuštenja vlasti predstavlja zločin nezakonitog okupljanja; gdje se štrajk može smatrati zločinom vojne pobune; gdje cenzura ima odriježene ruke i nema ni poštovanja ni razumijevanja za individualizam; gdje je čin hommagea Picassu ilegalan i gdje su vodeći likovni kritičar i njegovi studenti koji su predsjedali događanjem u čast španjolskog slikara na Sveučilištu u Madridu - svi završili u zatvoru. U kulturnoj sferi, beskrajan je popis zabranjenih knjiga, zaplijenjenih časopisa i zatvorenih nakladničkih kuća. Predstave i filmovi su cenzurirani i zabranjeni, profesori uhićeni, a intelektualci i studenti zatočeni - primjerima represije nema kraja.

No, represija je još gora za radnike. Dok se sadašnji režim sa svojom vanjskom politikom oslanja na pokušaj ulaska na europsko zajedničko tržište kako bi ojačao gospodarstvo i ostavio dojam slobode, demokratska kretanja jačaju, a svakodnevna represija ne prestaje.

U tom kontekstu, to što su meni i tolikim kolegama uključenim u intelektualne aktivnosti uskraćene putovnice i odlazak u inozemstvo pojašnjava zašto danas nisam u New Yorku. Kao posljedica represije medija, VAMPIR, film koji ćete vidjeti, u mojoj zemlji legalno ne postoji. Napokon, ta se neobična nevolja ne smije promatrati kao izolirani slučaj, već kao nešto što odražava sadašnju španjolsku stvarnost bolje od bilo kojeg filma koji službeno predstavlja Španjolsku na nekom međunarodnom festivalu.

Dakle, ovdje je VAMPIR, ne usprkos svemu, već kao posljedica svega.

Pere Portabella

PRIKAZIVANJE FILMOVA OMOGUĆILI SU ALBERT SERRA), JAMES BENNING (MICHAEL LOEBENSTEIN, ÖSTERREICHSCHE FILMUSEUM), HARUN FAROCKI GBR (ANTJE EHMANN, ANNA FAROQHI, LARA FAROQHI), JIM MARTÍN (CAPRICCI FILMS), ENRIQUE AGUILAR (EDDIE SAETA, S.A.U.).

*FILMSKE MUTACIJE: FESTIVAL NEVIDLJIVOG FILMA*, FILMOLOŠKI PROJEKT O POLITIKAMA FILMSKOG KUSTOSTVA POKRENULA JE 2007. GODINE FILMOLOGINJA I IZVOBAČICA TANJA VRVILLO S GRUPOM UTJECAJNIH FILMOLOGA I KUSTOSA, AUTORA EPISTOLARNIH ESEJA "FILMSKE MUTACIJE: PISMA NEKE DJECE (NEKOJ DJECI) 1960-IH" (ALEXANDER HORWATH, NICOLE BRENEZ, RAYMOND BELLOR, JONATHAN ROSENBAUM, ADRIAN MARTIN, KENT JONES). TIJEKOM JEDANAEST IZDANJA RADILI SMO FILMSKE I KUSTOSKE PROGRAME ZA PROMIŠLJANJE MODUSA PRIJENOSA SUSTAVA SLIKA, ZNANJA I MEMORIJE FILMSKOG DISPOZITIVA U DIGITALNOM DOBU. NAŠ STALNO PODRUČJE ISTRAŽIVANJA SU MUTACIJE SVJETSKIH POVIJESNIH FILMSKIH AVANGARDI I POVIJEST JAPANSKE KINEMATOGRAFIJE KOJU PREDSTAVLJAMO NIZOM RETROSPEKTIVA I CIKLUSA. OSMISLILI SMO I ORGANIZIRALI VIŠE DESETAKA PROGRAMA KOJI IZAZIVAJU GRANICE IZMEĐU FILMA I SUVREMENE UMJETNOSTI, POPUT INSTALACIJA ZA KINO I SPECIFIČNE LOKACIJE TE ARHIVSKIH PRISVAJANJA I IZMJESTANJA ŽIVIH SLIKA PROŠLOG STOLJEĆA.

PROGRAM *FILMSKIH MUTACIJA: FESTIVALA NEVIDLJIVOG FILMA I SERIJA ZA INVIZIBILNO KINO* ORGANIZIRA UMJETNIČKA ORGANIZACIJA FILM-PROTUFILM, A OVO IZDANJE ODVIJA SE U PARTNERSKOJ SURADNJI S MUZEJOM SUVREMENE UMJETNOSTI, KINOM EUROPA I KINOM TUŠKANAC - HRVATSKIM FILMSKIM SAVEZOM, KULTURNO INFORMATIVNIM CENTROM KIC U ZAGREBU, ART-KINOM CROATIA U RIJECI, KINO KLUBOM SPLIT, INSTITUTOM HARUN FAROCKI U BERLINU, AUSTRIJSKIM FILMSKIM MUZEJOM U BEČU. PROGRAM SU PODRŽALI HRVATSKI AUDIOVIZUALNI CENTAR, GRADSKI URED ZA OBRAZOVANJE, KULTURU I SPORT GRADA ZAGREBA, MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE HRVATSKE, ZAKLADA KULTURA NOVA, LANGUAGE BARRIER PRODUCTIONS, INC., HARUN FAROCKI GBR.

**Produkcija | Produced by** Film-protufilm  
**Umjetnička direktorica | Artistic director** Tanja Vrvilo  
**Programi | Programmes by** Albert Serra, Pere Portabella, Antje Ehmann, Jonathan Rosenbaum, Siegfried Zielinski, James Benning, Carles Guerra, Tanja Vrvilo  
**Umjetnička asistentica | Artistic assistant** Jasna Čagalj  
**Programske koordinatorice | Programme coordinators** Jasna Čagalj, Dina Pokrajac, Karla Crnčević  
**Urednice programskih knjižica i publikacija | Editors of programme booklets and publications** Dina Pokrajac, Tanja Vrvilo  
**Izložba plakata | Exhibition of posters - kino Europa** Pere Portabella - Films 59, Andergraun Films  
**Programska suradnja | Programme cooperation** DB Indoš, Maja Vrvilo, Nicole Brenez, Alexander Horwath, Luis Feduchi, Montse Triola Teixidor, Adrián Onco; Tihomir Milovac, Branko Kostelnik (MSU), Zvonimir Jurić (ADU), Selma Mehadžić (kino Europa), Marko Rojnić, Matko Burić (kino Tuškanac), Slobodanka Mišković, Ana Šegrt, Dragan Rubeša (Art-kino Croatia), Petar Bujas, Emil Matešić, Vedran Grladinović (KIC), Sunčica Fradelić (Kino klub Split)  
**Dizajn knjižica i razglednica | Design of pamphlets and postcards** Gaetano Liberti  
**Dizajn plakata | Design of poster** Damir Gamulin  
**Koncept, dizajn, razvoj web stranice | Concept, design, development of web page** Gaetano Liberti  
**Tekstovi, bilješke, prijevodi | Texts, notes, translations** Albert Serra, Pere Portabella, Jonathan Rosenbaum, James Benning, Harun Farocki, Antje Ehmann, Siegfried Zielinski, Vilém Flusser, Dina Pokrajac, Dragan Rubeša, Karla Crnčević, Marina Schumann, Ljiljana Filipović, Tanja Vrvilo, Andréa Picard, Mark Peranson, Tilman Baumgärtel, Amanda Cruz, Christa Blümlinger, Leonardo Kovačević, Vladimir Šeput, Tonči Valentić, Amos Vogel, Peter Weibel, Daniel Irrgang, Louis Bec, Paola Bozzi, Andreas Ströhl, Alexander Galloway, Chema Gonzalez, Marcelo Expósito, Agustín Campero, Diego Trerotola, Magdalena Aguilé, Anita Beckers  
**Prijevod filmova i titlanje | Film translation and subtitling** Marko Godeč - Ministarstvo titlova  
**Voditelji projekcija | Screenings coordinators** Željko Jurik, Igor Šubat, Vatroslav Živković (kino Europa), Mislav Vinković, Damir Pezerović (kino Tuškanac), Zlatko Domić, Aleksandar Mišković (MSU), Romano Perić, Ana Jurčić, Vanja Sedlanić (Art-kino Croatia)  
**Voditelj događanja u kinu Europa | Event manager at Cinema Europa** Bojan Tišljar  
**Voditelj tehničke službe MSU | Technical department manager MSU** Darko Čopec

**Tehnička podrška MSU | Technical support MSU** Aleksandar Mišković  
**Audiovizualno opremanje i arhiviranje | Audiovisual equipment and archiving** Damir Bartol Indoš, Jasna Čagalj  
**Foto i video dokumentacija | Photo and video documentation** Ratko Mavar, Nina Đurđević, Radhamohini Prasad, Daniel Alegrete González  
**Tisak kataloga i promidžbenih materijala | Printing of catalogues and promo materials** Kerschhoffset, Ars kopija, Kolding, Intergrafika d.o.o.  
**Prijevoz | Transportation** Vadium d.o.o. (DHL), DB Schenker (UPS), Šarlog d.o.o.  
**Filmove, plakate, fotografije omogućili su | Films, posters, photographs courtesy of** Albert Serra, Montse Triola Teixidor - ANDERGRAUN FILMS, Pere Portabella, Adrián Onco - Films 59, James Benning [Michael Loebenstein, Kevin Lutz, Andrea Glawogger - Österreichisches Filmmuseum], Antje Ehmann, Anna Faroqhi, Lara Faroqhi - Harun Farocki GBR, Jim Martín - Capricci Films, Enrique Aguilar - EDDIE SAETA, s.a.u.



filmskematucije.com

HAVE YOU SEEN THIS PLACE?

FILM MUTATIONS: FESTIVAL OF  
INVISIBLE CINEMA XII  
**GESTURES OF UNDERGROUND**

ZAGREB, 20. 01. – 4. 02. 2019.

RIJEKA, 6. – 8. 02. 2019.

SPLIT, 2. – 3. 03. 2019.

PROGRAM